

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

- א. שור שעלה ע"ג חבירו להורגו ובא בעל התחתון ושמט את שלו ונפל עליון ומת פטור
2
- ב. הממלא חצר חבירו כדי יין וכדי שמן בעל החצר משבר ויוצא משבר ונכנס.....3
- ג. לנרצע שכלו לו ימיו ורבו מסרהב בו לצאת וחבל ועשה בו חבורה שהוא פטור ...
והשתא גנב ... השתא לית ליה אימתא דרביה עליה.....4
- ד. המניח את הכד ברה"ר ובא אחר ונתקל בה ושברה פטור טעמא דנתקל בה הא
שברה חייב.....5
- ה. אם הוזק בעל חבית חייב בנזקו דדוקא נתקל אבל שבר לא דהוא אויזק נפשיה.....6
- ו. וקצתה את כפה ממון ... שיכולה להציל ע"י דבר אחר אבל אינה יכולה להציל ע"י דבר
אחר פטורה ... נעשה ידה כשליח ב"ד ופטורה.....7
- ז. הרי שהיתה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו נטלה ונתן להם מן הצד מה שנתן נתן ושלו
לא הגיעו ... מיצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו.....9
- ח. בעל הבית שהניח פאה מצד אחד ובאו עניים ונטלו מצד אחר זה וזה פאה ... לנקוט
פזרא וליתוב... לפוטין מן המעשר.....10
- ט. המפקיר את כרמו והשכים בבקר ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה
ופטור מן המעשר.....11
- י. נשברה כדו ברה"ר והוחלק אחד במים או שלקה בחרסית ... במתכוין חייב באינו
מתכוין פטור.....13
- יא. אבנו וסכיננו ומשאו מבורו למדנו וכולן אני קורא בהן שור ולא אדם חמור ולא כלים
והני מילי לענין קטלא אבל לענין נזקין אדם חייב וכלים פטורין.....14
- יב. נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו חמור וכליו ונתקרעו חייב על הבהמה ופטור על
הכלים 16
- יג. לא תימא בנתקל באבן ונשוף באבן הוא דמחייב אבל נתקל בקרקע ונשוף באבן
פטור אלא אפילו נתקל בקרקע ונשוף באבן חייב.....17
- יד. ואונס רחמנא פטריה דכתיב ולנערה לא תעשה דבר.....18

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

דף כח.

א. שור שעלה ע"ג חבירו להורגו ובא בעל התחתון ושמש את שלו ונפל עליון ומת פטור

הרואה ממון חבירו נפסד¹, מצוה עליו להצילו, וחייב אף לטרוח בגופו להציל ממון חבירו, ויש אומרים² שעובר גם לא תעמוד על דם רעך, אבל אסור להציל ממון חבירו בממון אחרים³, וכ"ש להציל ממון עצמו בממון אחרים⁴, ואפילו בממון של הבא להזיקו אסור⁵, ואפילו ע"י גרם נזק אסור⁶. במה דברים אמורים בממון אחר, אבל באותו ממון המזיקו מותר להציל ממונו⁷.

ולפיכך הרואה⁸ שור חבירו עולה על שורו להרגו, והציל את שורו ע"י ששמשו ומתוך כך נפל שור המזיק ומת, או שרחפו לשור המזיק ומת, אם

¹ שו"ע הרב ה' נזקי ממון סעיף ה, והוא ממצות השבת אבידה, אבל אינו חייב להוציא ממון
² הרמב"ם בספר המצוות, ל"ת רצו, ועי' שער משפט סימן כו סק"ב שהאריך לדון אם לא תעמוד קאי גם בהפסד ממון, ומביא כמה ראשונים הסוברים כן.
³ מאירי ב"ק דף יט, וכ"כ בפלפולא חריפתא פי' הכונס, ונראה שאפילו ע"ד לשלם אסור, וכ"ש בגוף חבירו, ואפילו בגופו של מזיק.
⁴ ומ"מ מצינו לפעמים שמותר להציל ממונו בממון אחרים, והוא מתנאי ב"ד, וכמ"ש הרמ"א בס"י ערך סעיף א, ועיין פתחי חושן בדיני אבידה פרק ח סעיף כא, ושם בדיני גניבה פרק א סעיף ט ובהערות שם.
⁵ ואפילו ע"ד לשלם, ורק ברודף שיש בו סכנת נפשות מותר ע"ד לשלם
⁶ שו"ע הרב שם ב, ועיין רמ"א ביו"ד סימן רלב סעיף יד.
⁷ ונראה דהיינו דוקא הניזק עצמו, אבל אחר אסור להזיק אפילו ממון המזיק ממש פתחי חושן חלק ו פרק יב הערה נז.
⁸ שו"ע ונו"כ שפג ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

לא היה יכול להציל את שלו באופן אחר, פטור⁹, אבל אם היה יכול להציל את שלו מבלי להזיק את של חבירו, או עב"פ למעט הנזק, חייב¹⁰.

ודוקא בכגון שדחפו לעליון יש חילוק בין היה לו לדחפו בנחת או לא, אבל כששטמ את שלו, אף על פי שהיה יכול לשמטו בנחת פטור, שאין הוא מזיק את העליון בידים אלא עוסק בהצלת שלו ואין עליו לדקדק בכך, וי"א שמ"מ בדיני שמים חייב לטרוח למעט בנזק לחבירו¹¹.

לקח אחד¹² כלי של אחר וסמך בו חביתו, ובא בעל הכלי ונטלו ונשבר החבית, חייב, שהיה לו לסמכו בדבר אחר שלא תשבר החבית.

ג. הממלא חצר חבירו כדי יין וכדי שמן בעל החצר משבר ויוצא משבר ונכנס

⁹ ואפילו הוא מועד שהיה יכול לגבות נזקו בב"ד, אין עליו להניח להיות נזק ולתבעו בב"ד. והשו"ע כאן איירי ברשות הניזק, וכמ"ש"כ הרמב"ם דאם ברשות המזיק הרי פטור מלשלם, ס"ל [שם ה"ה] לפטור המזיק כשמוזיק ברשותו אפילו הכנים הניזק כליו שם ברשות, וכמ"ש הטור לעיל בסימן שע"ט [סעיף ב'] בשמו ע"ש, וכיון שהמזיק פטור בהזיקו נמצא שהניזק הזיקו שלא כדין וחייב לשלם לו הזיקו, וכ"כ הב"י [כאן סעיף ג'], אבל הטור השמיט ולא כתב ברשות הניזק וגם לעיל סוף סימן שע"ט פסק דלא כהרמב"ם וע"ש, סמ"ע שם ג. אלא שצ"ע דנהי דפטור מ"מ מזיק הוא, וכי מזיק ברשות הוא שלא יוכל הניזק להציל ממונו, והרי מדברי הפוסקים נראה דאדרבה שבאופן שפטור מלשלם בב"ד, כגון תם, יש סברא יותר להתיר הצלה מדין עבד איניש דינא לנפשיה, ולפי דבריהם נראה דכל מקום שפטור מתשלומין, כגון שן ורגל ברה"ר, אסור לניזק למנוע הנזק ע"י הפסד ממון המזיק, וצ"ע. פתחי חושן שם הערה נה שו"ע שם.

¹¹ סמ"ע שם ו אולם שו"ע הרב כתב שאם היה יכול למעט בנזק ע"י טורח חייב לעשות כן מדין השבת אבידה, אלא שאם לא עשה כן פטור מדיני אדם.

¹² רמ"א שם, ואף על גב דלעיל נבי שור כתב הסמ"ע שכשעושה בהצלת שלו אינו צריך לדקדק לשמטו בנחת, שאני התם שהשור העליון בא להזיקו ובא להציל שלו מהזיק, משא"כ הכא אין הכלי שלו עומד להנזק והיה יכול לתבעו בב"ד שיחזיר לו כליו, ולפי"ז נראה שאם היה הכלי עומד להשבר ה"ז כשטמ את שלו ופטור. ובדברי משפט הקשה מהא דמילא חצר חבירו כדים דמשמע שאפילו במקום דליכא פסידא עביד איניש דינא לנפשיה, ועפ"י דברי התוס' שם שכתבו לחלק מהא דשור שעלה על שור חבירו דשאני התם דאיכא טירחא, א"כ ה"נ איכא טירחא לסמכו בדבר אחר, וכתב דצ"ל דאיירי שהיה מצוי לפניו דבר אחר בלי טירחא, אבל אה"נ כשיש לו טורח לסמוך בדבר אחר פטור, וכעין זה כתב במנח"פ, אבל בערוה"ש כתב שאף אם לא היה לו לחפש ולמצוא דבר אחר לסמוך בו, ואף שהוצרך להכלי, אין זה דרך ב"א אלא דרך המזיקים וחייב, וכתב הסמ"ע שאם סמכו בדבר אחר, אף על פי שלא היה גדול כראשון פטור, וצ"ע דאם היה ראוי לעמוד בזה פשיטא, ועוד איך נשבר אח"כ, ואם לא היה יכול לעמוד מה הועיל בסמיכתו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ה"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

הממלא חצר חבירו בכלים אפילו אם היה ברשותו וידיעתו¹³ וי"א דוקא שלא מדעתו¹⁴, ומונחים בדרך כניסתו ויציאתו, הרי בעל החצר נכנס ויוצא כדרכו¹⁵, וכל שמשתבר בכניסה ויציאה פטור¹⁶. אבל אינו רשאי לשברם בכונה¹⁷.

**ג. לנרצע שכלו לו ימיו ורבו מסרהב בו לצאת וחבל ועשה
בו חבורה שהוא פטור ... והשתא גנב ... השתא לית ליה
אימתא דרביה עליה**

הנכנס לחצר חבירו שלא ברשות¹⁸, רשאי בעל החצר להוציאו, ואם מסרב לצאת יש אומרים¹⁹ שמותר להכותו כשאי אפשר להוציאו בענין אחר.

¹³ שו"ע ונו"כ שעט ד כדעת הרמב"ם, אפילו הכנים ברשות כמו שיבואר והוא משום דעביד איניש דינא וכו' כמש"כ בביאור הגר"א ה

¹⁴ כ"כ שולחן ערוך הרב הושן משפט הלכות שאלה ושכירות וחסומה סעיף ט וכדעת הטור והראב"ד וכמש"כ בסמ"ע שם ד, ועיין ביאור הגר"א שם ד שנראה שלשיטת הטור גם שלא ברשות דוקא דלא ידע וכמש"ש וברייתא דממלא משום דעביד דינא כו'.

¹⁵ וכתב החזו"א (ב"ק סימן ד) דהיינו דוקא כשלא קיבל עליו לשמור, אבל קיבל עליו לשמור, אף על פי שלא נתן לו רשות למלא חצרו שלא יוכל לעבור, חייב לטרוח ולסדרן כדי שלא ישברו

¹⁶ ופירש המ"מ שהרמב"ם לשיטתו שכל ברשות המזיק פטור בלא כונה, ואינו מחלק בין הכנים ברשות או שלא ברשות, והטור תמה דכיון שהכנים ברשות למה יפטור כששבר בכניסה ויציאה, והביא דעת הראב"ד שפירש דברי הרמב"ם דהיינו שנתן לו רשות להכנים אבל לא באופן שיפריע לכניסה ויציאה, ובזה מודים הראב"ד והטור. והאחרונים תמהו על הטור שבסימן שעת נראה שהסכים לדעת הרמב"ם שהמזיק בלא כונה בחצר המזיק פטור, ואילו בסימן שעט תמה עליו והסכים לדעת הראב"ד, והב"ח תירץ שלא הסכים הטור אלא במכנים שלא ברשות, אבל כשמכנים ברשות חייב, ודלא כדעת המ"מ שמשוה מכנים ברשות למכנים שלא ברשות, והגו"א כתב שלא פטר הטור בסימן שעת אלא בדלא ידע, ובערוה"ש כתב שבגמרא משמע שאף כשידע בעל החצר פטור, וכמ"ש התוס' שאין לבעל החצר לטרוח ולסדר כליו של זה שהכנים שלא ברשות, וע"כ כתב שאף הרמב"ם סובר כמו שפירש הראב"ד, ולא פטר אלא כשמילא כל החצר שלא ברשות, והמאירי בסוגיא כתב בהך דממלא וז"ל, הא אם שברן במזיד חייב, הואיל ואין הלה מתכוין בכך לחזקת גופו של קרקע, ואין התביעה אלא מצד סתימת דרך הילוכו, ע"כ. ומשמע שאם הניח כלים בחצר חבירו ע"ד להחזיק בגופה של חצר מותר אף לשבר בידים ובמזיד, ואפשר דס"ל דכיון דקיי"ל עביד איניש דינא לנפשיה מותר לו לשבר כדי שלא יבא המניה בטענת חזקה.

¹⁷ שו"ע הרב הל' שאלה ושכירות סעיף ט

¹⁸ שו"ע ונו"כ תכא ו

¹⁹ שו"ע שם ובשו"ע הרב ה' נזקי גוף ונפש סעיף ג, ובזה אמרו עביד איניש דינא לנפשיה, וכתב התומים סימן ד סק"א דמ"ש השו"ע הלכה זו בלשון יש אומרים, משום שמדברי הרמב"ם משמע שאף באופן זה אסור, וכמ"ש

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

וכן משרת²⁰ שיש עליו חשש שיגנוב יכול להוציאו קודם זמנו, ואם מסרב לצאת רשאי להכותו עד שיצא.

וכן אם בא אחד לגזולו או להזיקו²¹, או שכבר גזלו ואינו יכול להציל חפץ שלו מיד הגולן באופן אחר מותר להכותו, אפילו בדבר שאין בו הפסד אם ימתין עד שיזמינו לב"ד²², ומ"מ אסור להציל את שלו ע"י ערכאות של עכו"ם²³.

ובזמננו מותר למסור למשטרה החשוד בגניבה, בשעת מעשה למנעו מלגנוב²⁴, אך אין למסרו לאחר מעשה כדי לענשו או להוציא מידו²⁵.

ד. המניח את הנד ברה"ר ובא אחר ונתקל בה ושברה פטור טעמא דנתקל בה הא שברה חייב

המשל"מ פ"ג מה' עבדים ה"ה, וכתב התומים עוד עצה לאסור רשותו עליו בקונם, ואז אם לא יצא מותר להכותו להפרישו מאיסור, ועי' כסף הקדשים סימן ד מ"ש בזה. ועי' ט"ז סי' שפד דמשמע שאם הויקן בהוצאתו פטור. רמ"א שם

²¹ רמ"א סימן ד סעיף א, והוא מדברי הטור שם, וכ"כ בשו"ע הרב דיני נזקי גוף ונפש סעיף ג, וכ"ש כשנכנס להצרו וחושש שיגנוב, ועי' יש"ש פ' המניח סימן ט ובתומים סימן ד סק"א. ובגנב בהכאה להציל ממונו, אף במקום שאסור להרנו מותר להכותו, ועיין בשו"ע הרב שם סעיף יד כתב לגבי גנב לאחר שגנב שכל שאסור להרנו אסור להכותו וע"כ משום שגבר אינו מונע גניבתו ואינו אלא ענישה.

²² שו"ע ד א דעביד איניש דינא לנפשיה, וסיים בשו"ע דהיינו דוקא בחפץ מבורר שהוא שלו, וכבר התבאר לעיל דף כז:

²³ רמ"א שם, וכ"כ בשו"ע הרב ה' גזילה סעיף כט, ובהנהגות חכמת שלמה סימן שמח סעיף א כתב שאפי' עפ"י אומדנא מותר להכותו שיודה, והביא ראיה מהא דפ' אלו מציאות גבי מר זוטרא דכפתיה ואודי, ובחפץ חיים ה' לשה"ר כלל ז סימן יד כתב שאין להכות עפ"י אומדנא, ועי' קובץ הפוסקים סימן ד כמה פרטים בהלכה זו ובר"ג כלל יז סימן יג.

²⁴ פתחי חושן שם פרק ב הערה מא

²⁵ שכל מה שדנים בזמה"ז שופטים מישראל בא"י בין בעונש הגוף ובין בעונש ממון אינם בכלל זה, ובפרט שידוע שהם קלי הדעת ואין להם שיקול דעת המבוסס עפ"י דיני התורה, ורובא דרובם בעוה"ר שונאי תורה ולומדיה. אמנם בכמה ענינים שבין אדם לחבירו שבעוה"ר אין ביד ב"ד או הצבור להטיל מרות ולמגדר מילתא ואף לא מצד דינא דמלכותא על כרחינו אנו צריכים למוראה של מלכות שבלעדיה איש את רעהו חיים בלעו, לאחר מעשה, ואין חשש שיעשה כן להבא, אסור לפנות למשמרה או להעיד בפניהם אם עי"כ יוזק אדם מישראל שלא עפ"י דין תורה, והעושה כן הרי הוא בכלל מוסר ומזיק, אא"כ יטול רשות מב"ד שישקלו הדבר אם יש מקום לעונש כזה, ואפילו במקום דקי"ל עביד איניש דינא לנפשיה, ע"י ערכאות של עכו"ם אסור, אמנם בשעת מעשה כגון שהוא מותקף, או אפילו חשש תקיפה, וכן כשרואה גנב נכנס לביתו או שחושד שעומדים לגנוב ממנו מסתבר שמותר להזעיק משמרה, אף על פי שאם יתפס יענש יותר מן הראוי עפ"י דין תורה, ואפשר שאף לאחר מעשה, אם יש חשש שהתוקף או הגנב הוא מועד לכך, יש בזה משום מוראה של מלכות ומותר פתחי חושן שם הערה מט.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

כבר התבאר לעיל דף כז: שהמהלך בדרך ונתקל ונפל על הכלי ושברו, יש אומרים²⁶ שחייב, שהרי אדם מועד לעולם, ובעל הכלי לא פשע.

אולם המניח את הכד²⁷ ברה"ר ונתקל בו אדם המהלך ושברו פטור²⁸, שאין דרך בני אדם להתבונן, והמניח פושע הוא במה שהניח.

ה. אם הוזק בעל חבית חייב בניזקו דדוקא נתקל אבל שבר לא דהוא אזיק נפשיה

עוד התבאר שם שהמניח את הכד²⁹ ברה"ר ונתקל בו אדם המהלך ושברו אם הוזק בו המהלך חייב בעל הכד, אף על פי שהפקירו³⁰, נתקלה בו בהמה והוזקה פטור³¹. בהמה עיניה למטה ודרכה לעיין אנה תלך³².

אולם המניח כלים ברה"ר במקום שיש לו רשות³³ להניח כגון מקום פנוי שלפני בית הבר, שלפעמים מניחים שם כלים כשבית הבר מלא, או בקרן

²⁶ שו"ע ונו"כ שעה א, ובערוה"ש כתב שהטור השמיט דין נתקל משום שסובר שנתקל הוא אונס גמור, וכמ"ש בסמ"ק תיב סעיף א גבי נתקל בכד ברה"ר להלן, והרמב"ם שמחייב בנתקל לשיטתו שאין לחלק באונסין, אלא דס"ל שבמקום שיש אחר שגורם הנזק בפשיעה אין לחייב את האונס אלא את הפושע והוכן בבעל הכד שהניחו ברה"ר פשע.

²⁷ שו"ע ונו"כ תיב א

²⁸ וכתב בש"מ דאירי שהיה עיף והניח שם הכד לפוש, ונראה כונתו שאפילו הניחו שלא בפשיעה ממש, וכ"ש כשפשע והניח כד ברה"ר, ועוד שלא נעשה הפקר, ונראה דה"ה אם נפל ממנו חפץ ועבר שם אדם ודרס עליו או נתקל בו ושברו פטור. פתחי חושן חלקו פרק ה הערה כא

²⁹ שו"ע ונו"כ תיב א

³⁰ שכל המפקיר נזקין לאחר נפילת פשיעה חייב, וכאן חייב אפילו הפקירו קודם שהניח, כיון שאסור לעשות כן, עצם ההנחה פשיעה היא, וכתב בערוך השלחן שאם שיברו בידים חייב, אף על פי שזה הניחו שלא ברשות, וכ"ש כשהוזק בשעת שבירה שבעל הכד פטור.

³¹ שו"ע ונו"כ שם ג

³² והמ"מ הוסיף שהאדם הוא בעל מחשבות, והיינו שלפעמים נטרד במחשבותיו, אבל בהמה אינה בעל מחשבות ומעיינת בהילוכה.

³³ ובחידושי צ"צ מסתפק כשהניחו לכתף אם מיקרי ברשות ממש, שבגמרא משמע שהנחה לכתף מיקרי ברשות, וכתב דתליא בפירוש הטעם שאמרו אין דרך ב"א להתבונן, אם משום כך נעשה הנתקל אונס גמור, או שמצד פין מעשה שנוי של בעל הכד, ומצדד בפירוש ראשון, ואפילו לא שהה כדי שיוכל לכתף פטור הנתקל, ולענין אם הוזק הנתקל בכד כתב שאם עמד לפוש חייב המניח, אבל אם הניח לכתף תליא בפלוגתא אם אמרינן היה לו להזהיר, שלהריף פטור ולרא"ש חייב, ואם שהה יותר מכדי שיעור לכתף לכו"ע חייב, דפושע הוא, עיין שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

זוית בשוק שדרך להניח שם, וכל כיוצא בזה. ונתקל בהם המהלך ושברם חייב³⁴, שבמקום שדרך להניח צריך להתבונן אם אין שם כלים³⁵. ואם הוזק בו המהלך, בעל הכר פטור, מפני שהיה לו להסתכל.

אולם אם³⁶ היה באפילה³⁷, או שמילא הדרך כלים אפילו ביום פטור. ויש אומרים³⁸ שאם מילא הדרך באופן שאי אפשר לעבור, אפילו שברם בידים פטור. ואם בשעה ששיברם הוזק בחרסיה, פטור, אף על פי שזה מילא כל הדרך, ראייה דאזיק אנפשיה.

**ו. וקצתה את נפה ממוזן ... שיכולה להציל ע"י דבר אחר
אבל אינה יכולה להציל ע"י דבר אחר פטורה ... נעשה
ידה כשליח ב"ד ופטורה**

³⁴ שו"ע ונו"כ שם ב

³⁵ בשו"ת קנה בושם סימן קנד דין במי שביקש מחבירו שיבא להקיצו בבוקר, והמשקפיים של הישן היו מונחים על הרצפה תחת קצה המטה, וכשזה בא להקיצו דרך עליהם ונשברו, ומצדד לפוטרו מטעם שאין דרך של ב"א להתבונן בדרכים, והו"ל אונס גמור, ולכאורה יש לדון בזה, דהא במקום שיש לו רשות להניח לא אמרינן טעם זה, ועוד היה נראה דדוקא בדרכים אמרו שאין דרך להתבונן משום שענינו למעלה או משום שהוא בעל מחשבות, אבל לא ברשות היחיד וכ"ש ברשות הניזק, אלא שאפשר שמ"מ יש לפטרו משום שהישן פשע שהרי ידע שחבירו יבא להקיצו, והו"ל כהניחם במקום דריסת רגלים, וצ"ע. פתחי חושן שם הערה כה

³⁶ שו"ע שם

³⁷ שאינו יכול להתבונן, וצ"ל דמ"מ מקום הילוך הוא לרבים, והיש"ש העלה להלכה עפ"י סוגית הגמרא שבמקום שיש לו רשות להניח חייב אף באפילה, דכל שיש לו רשות להניח הדרינן לכלא דאדם מועד לעולם, ואפילה בכלל זה. כתב באור שמח פ' יג מה' נ"מ שהרמב"ם השמיט הך דקראן זוית, משום שבמקום שיש לו רשות להניח, אף בקראן זוית חייב, ולא אמרו בגמרא בקראן זוית אלא במקום שאין לו רשות להניח, עיין שם.

³⁸ הטור כתב, ואם מילא כל הדרך כדים שאי אפשר לעבור, אפילו שברם בידים פטור (וסיים שאם בשעה ששברם הוזק בהם פטור המניח, אף על פי שמילא כל הדרך, איהו דאזיק אנפשיה), והמחבר בשו"ע הביא גם לשון הרמב"ם וגם לשון הטור, ולכאורה הוא או יתור לשון או סתירה, וע"כ פירש הסמ"ע דמ"ש בשו"ע שאם מילא כל הדרך פטור על שבריתו, דמשמע דוקא נתקל אבל לא כששברן בידים, אירי כשאפשר לסבב ולילך מן הצד או להנביה רגליו ולעבור דרך עליהם, ובסיפא כתב שאפי' שברם בידים פטור, היינו כלשון הטור שא"א לעבור וכו'. ובערוה"ש פירש דעת השו"ע שאם מילא ממש עד שאי אפשר לעבור, אפילו שברם בידים פטור, ואם יש מקום לעבור בדוחק, אם שיבר בידים חייב ואם נתקל ושברם פטור, שאינו צריך למרות ולהתבונן ולילך במקום דחוק שיתחייב ע"י כשלונו בהם, עיין שם. ועיין בשו"ת בית אפרים הו"מ סימן עט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

הרואה אחר³⁹ מישראל מכה חבירו ואינו יכול להצילו אם לא שיכה המכה, יכול להכותו⁴⁰ כדי להפרישו מאיסור, וכ"ש כשרואה מכה אביו או בנו או אחיו⁴¹.

ולפיכך ראובן⁴² שהכה את שמעון וחזר שמעון ובא להכות לראובן, ובאה אשתו של ראובן והחזיקה בשמעון, והוא נתק ידו והכה אותה פטור, שהרי הוא לא פשע נגד בעלה, שבאופן שמותר להכות חבירו להציל עצמו מותר גם להכות מי שבא למנעו מכך.

וכן המכה את חבירו, רשאי המוכה⁴³ להכות מכהו כדי להציל נפשו⁴⁴, ודוקא כשאינו יכול להציל עצמו אלא בהכאה, וכן אם יכול להציל עצמו בהכאה מועטת אסור להכותו יותר⁴⁵, וכן אם חירפו אסור להכותו⁴⁶, אבל אם חזר וחירפו פטור.

ב' אנשים⁴⁷ שמכים זה את זה ובא אחד ודחף אחד מן חבירו, חייב לשלם, שהיה לו לשמטו בנחת, וכן הרואה אחר מישראל מכה חבירו ואינו יכול להצילו מידו אם לא

³⁹ שו"ע ונו"כ תכא ינ וכתב יכול להכותו, ובשו"ע הרב דיני נזקי גוף ונפש סעיף ב כתב מצוה להכותו
⁴⁰ ובט"ז שם משמע שאף אם באמת יש לו שנאה על המכה מותר, דסוף סוף מצוה קעביר, וביש"ש פ' המניח סימן כז כתב שאם נתברר שהמכה הכהו כדיון, חייב המציל, שלא הותר אלא להפרישו מאיסורא, וכיון שהוברר שלא עשה איסור, אינו אלא שונג ואדם מועד לעולם, עיין שם. ולולי דמיסתפינא נראה מדברי הסמ"ע והט"ז שבמקום שמותר לו להכות, אם עושה כן להפרישו מאיסור, אף על פי שהוברר שברשות עשה, כיון דמצוה קעביר, הו"ל אונס ופטור. פתחי חושן שם פרק ב הערה כח

⁴¹ טור שם בשם הרא"ש ועיין בט"ז מחלק שבקרובו פטור אפילו שאין בירור שלא היה יכול להציל בענין אחר, שדומה למכה לעצמו שאפילו בספק הצלה מותר להכות, עיין שם, והיש"ש שם כתב שבמכה קרובו אף על פי שהוברר אח"כ שכדיון הכהו פטור, כל שלא ידע המציל שמכהו כדיון, שאין אדם יכול לראות ולהתאפק בצער, והו"ל כאונס, וגם המכה לא היה לו להכות בפני אביו או בנו או אשתו, אא"כ יש עדים שידע המציל שבדיון מכהו, חייב לשלם.

⁴² רמ"א שם

⁴³ שו"ע ונו"כ שם יג

⁴⁴ וכתב הסמ"ע שאפילו לאחר שפסק המכה להכותו, אם חזר המוכה והכהו בעוד יחס לבכו פטור, אבל הט"ז והב"ח חלקו עליו, דלאחר שפסק מלהכותו אסור וחייב, אא"כ רואה שעדיין עומד לחזור ולהכותו, שהמכה הראשון עדיין ברוגזו פטור, וכן פסק בשו"ע הרב, אבל בביאור הגר"א נראה דס"ל כהסמ"ע, עיין שם.

⁴⁵ ואם חבל בו יותר חייב לשלם, וכתב הרמ"א שמ"מ פטור מן הבושת דהוי כשונג, שהרי לא נתכוין לביישו.
⁴⁶ שו"ע הרב שם, וכתב בקו"א שם דמה דמשמע מרש"י בקידושין (דף כח ע"א) שהקורא לחבירו רשע יורד עמו לחייו, דהיינו לשנאותו ולירד לאומנתו, כבר חזר בו רש"י בב"מ (דף עא ע"א) ופירש כאילו יורד עמו לחייו.

⁴⁷ הש"ך סימן שפג סק"ב בשם המרדכי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

שיכה המכה, מצוה להכותו כדי להפרישו מאיסור, אבל אם אפשר להצילו בלי הכאה אסור אפילו לדוחפו אם אפשר לשמטו בנחת⁴⁸.

ז. הרי שהיתה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו נטלה ונתן להם מז הצד מה שנתן נתן ושלו לא הגיעו ... מיצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו

מי שהיה דרך הרבים⁴⁹ עוברת⁵⁰ בתוך שדהו⁵¹ אינו יכול לסלקם, ואפילו רצה לסלק הדרך ונתן לרבים דרך מצד אחר, ואינו יכול לסלקם גם מהדרך שנתן להם בשניה⁵², והסכמת הפוסקים⁵³ שאפי' נשאר לרבים מקום הילוך יותר משיעור רה"ר, אינו יכול לסלק ולצמצם הדרך, ויש אומרים⁵⁴ דדוקא כשהחזיקו ברשות או מדעת הבעלים, אבל החזיקו שלא ברשות יכול

⁴⁸ בשו"ע הרב, שם

⁴⁹ שו"ע ונו"כ שעז א

⁵⁰ ולא נתבאר בכמה מיקרי החזיקו. ועי' שו"ת דברי חיים ח"ב הו"מ סי' יג שהאריך בהלכה זו, ובמ"ש בערך ש"י בדבריו, וכתב הד"ח דלא אמרינן מיצר שהחזיקו בו אלא כשהחזיקו בהילוך שדרך ב"א להקפיד, אבל במה שנחו שם לפעמים, או בהילוך שאין מקפידים ע"ז אפי' בחצר פתוח לא מיקרי החזיקו, עיין שם. ועיין בשו"ת מהרש"ם ח"א סימן ה האריך לדון בדין מיצר שהחזיקו בו רבים, וכתב שכמה ראשונים סוברים דבהילוך לבד מיקרי החזיקו, והביא בשם שו"ת מהר"י הלוי סימן כ בדין אחד שנתן רשות לאנשי ביהכנ"ס לעבור דרך הצרו בשעת תפלה, ובמשך הזמן הלכו גם בשאר היום דלא הוי הוקה משום שלא עשו מעשה תיקון, ומשמע שא"צ הסכמה בפירוש.

⁵¹ ולכאורה נראה שבשדה בור או קרקע פנוי שמחמת שלא היה איכפת לו לא מיחה באחרים שעברו ברשותו לקצר הדרך, ועתה גמר בדעת לבנות או לזרוע שם, לא מסתבר לומר שמשום כך יפסיד כל שדהו, וכ"ש כשלא נתן בפירוש רשות, שאין בזה משום מחילה, ועכ"פ נראה שאם ירצה לתת להם מקום מעבר בקצה שדהו אין הרבים יכולים לומר שרוצים לעבור דוקא באמצע השדה. שוב ראיתי שבשו"ת מנחת יצחק ח"ז סי' קלח דן בשאלה מעין זו, ולאחר שהביא מדברי הפוסקים הביא מדברי הבית אפרים דלעיל דמשמע שכל שיש אומדנא דמוכה שלא היה בדעתו להפקיר שדהו לא מיקרי מיצר שהחזיקו בו. פתחי הושן שם פרק ח הערה פא

⁵² כתב הסמ"ע דדוקא בדרך של רבים אפי' ממקומות דעלמא, שדרך הראשון הרי החזיקו בו מכבר, והדרך השניה נתן להם מדעתו, משא"כ בדרך שהיה מיוחד רק לבני מבוי או עיר אחת ולא לזולתם, ובני העיר או ז' טובי העיר רוצים להחליף הדרך, תנאם ועסקם קיים, וכ"ש שלא זכו בשניהם.

⁵³ כ"כ הרשב"א והסכימו עמו הב"ח והפנ"י והבי"א, ועי' בפת"ש שם שמדייק מדברי הבאה"ג שגם דעת הרמב"ם כסברת התוס' שאם נשאר שיעור רה"ר יכול לסלקם, וכתב בשו"ת גור ארי יהודה סימן מה שיכול לומר קים לי כשיטת התוס'.

⁵⁴ רמ"א שם ולא מיבעיא קודם שהחזיקו שיכול למנעם, וכמ"ש בגמרא לינקוט פיורא (מקל) וליתיב, אלא אפילו לאחר שהחזיקו, אם מתחלה היה שלא ברשות, יכול לסלק

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

לסלקם⁵⁵, ואם היה המקום אינו ראוי להילוך, לא מיקרי החזיקו אלא כשהרבים השווהו ותיקנוהו להילוך, ויש אומרים⁵⁶ שאם נתן השלטון רשות לסלק דרך הרבים מותר.

י"א⁵⁷ שבזמה"ז אין לדון דין מיצר שהחזיקו בו, כיון שבעל הקרקע מחזיק בשטר הרשום על שמו בספרי הממשלה אין בדעתו למחול, ודינא דמלכותא דינא.

ח. בעל הבית שהניח פאה מצד אחד ובאו עניים ונטלו מצד אחר זה וזה פאה ... לנקוט פזרא וליתיב... לפוטרן מן המעשר

בעל הבית שנתן פאה לעניים, ואמרו לו תן לנו מצד זה ונתן להם מצד אחר, זו וזו פאה⁵⁸, ושניהם לעניים ופטורין ממעשר, וכן בעל השדה שהפריש פאה ואמר הרי זו פאה⁵⁹, וגם זו⁶⁰, או שאמר הרי זו פאה וזו⁶¹, הרי שתיהן פאה.

⁵⁵ כתב הסמ"ע שכל שרבים מוחזקים בו עתה לפנינו, מוענים להם שבודאי ברשות החזיקו בו, וע"י בהגהות חכמת שלמה שכתב דלא מיקרי רבים אלא ברוב העיר אבל לא בכמה יחידים, ועוד כתב שבמקום דלא ניהא תשמישייהו, כגון אחורי החצר, דתשמיש ע"י הדחק הוא, אין זה חזקה לרבים, עיין שם. ובבספ הקדשים בסימן שעזו כתב שאם החזיקו לילך דרך חצר שדלתותיו ננעלות בלילה, לא שייך חזקה לגבי לילה, ואף על פי שלפעמים היה פותח גם בלילה, כיון שבידו לנעול לא מיקרי חזקה. וכ"כ בכנה"ג בשם מהריב"ל.

⁵⁶ פת"ש בשם הרמ"א סימן קסב סעיף א לענין להעמיד דלתות במבוי שמדינא דמלכותא השוקים והרחובות שלהם, ואפשר דהיינו דוקא כשהוא לטובת בני המבוי, אבל בלא"ה אין כח בדינא דמלכותא לקלקל הרבים, וצ"ע, ובפת"ש שם כתב דהיינו דוקא לאחר שכבר נתן רשות, אבל לכתחלה אסור לבקש רשות על כך ולהזיק הרבים, ע"ש. וע"י שו"ת בית שלמה חו"מ סי' קכח וקכט, ודן שם בדין ישראל שקנה מהשר לענין ישראל הבא מחמת עכו"ם.

⁵⁷ בשו"ת מהר"י הכהן חו"מ סי' כט ועיי"ש שדן אם דין מיצר שהחזיקו בו הוא מדין מחילה או מדין הפקר.

⁵⁸ שאין יכול לבטל שם פאה מהראשונה שכבר קרא עליה שם פאה אבל יכול להוסיף עליה דכ"ז שלא גמר הקצירה לא פטרה הפאה רק מה שקצר ולא מה שיש לו עוד לקצור

⁵⁹ מביא עוד דוגמא שיכול להוסיף על הפאה כמבואר בר"ן נדרים ו:

⁶⁰ דהוי התפסה שמתפס ז' בוז ודוקא תוך כדי דיבור דאל"ה לא משמע דקאי הדבור על מה שאמר קודם ואם אמר זו תהא כוז מהני אפי' אחר כדי דיבור מדין התפסה וי"א דלא מהני כלל התפסה בפאה וצריך לעולם דוקא תוך כדי דיבור. דרך אמונה שם קי מהאחרונים

⁶¹ בזה לכו"ע צריך תוך כדי דיבור דאז הוי יד ומהני ידות בפאה כמו דמהני בנדרים וכן יכול לומר כמה פעמים וזו וזו כל אחד תוך כדי דיבור של הקודם ושיעור תכ"ד הוא כדי אמירת ג'. שם קיא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

וכל זה דוקא כשנתן מדעתו⁶² אבל אם עניים נטלו מצד אחר בלי רשותו יכול בעה"ב לחזור וליטול מה שהפריש בתחלה שמן הסתם⁶³ הרי זה כאילו התנה בתחלה, שאם יטלו מצד אחר יהא שם הפאה, ולא כאן, ומ"מ⁶⁴ שניהם פטורין ממעשר גם הראשונה⁶⁵.

ט. המפקיר את כרמו והשנים בבקר ובצרו חייב בפרט

ובעוללות ובשנחה ובפאה ופטור מן המעשר

כבר התבאר במסכת נדרים דף מד: שההפקר⁶⁶ פטור⁶⁷ מן התרומה ומן המעשרות⁶⁸, ואפילו הפקירו העכו"ם, ומותר לו אפי' לכתחלה⁶⁹ להפקיר כל שדהו⁷⁰ קודם מירוח ופטור מתרומות ומעשרות, אבל הזורע שדה הפקר חייב בתרומה ומעשרות.

⁶² בן הסכימו במעשה רוקח ופה"ש שדברי רבנו הוא מתוספתא דפאה פ"ב ולא ברייתא דב"ק כ"ח ורבנו השמיט הברייתא דב"ק שסמך על מה שפסק עבד אינש דינא לנפשי' ובכו"פ פנ"ב העתיק הסוגיא דב"ק.

⁶³ תוד"ה אי הכי אמאי

⁶⁴ חזו"א מעשרות סי' ז' סקי"א ובוזה מיושב מה שהקשה בתוס' תלמיד ר"ת דכיון דהוי טעות למה פטור ממעשר. כיון שהי' שעה אחת שהי' בה כח לעניים ליטול כדין סגי לפטור ממעשר, אבל עניים שהחליפו מתנותיהן עם בעה"ב בתלוש כגון שנתנו לו של לשו"פ ונטלו סאה מן הגורן זה שנטל מהם פטור ממעשר אף על פי שהוא ברשות בעה"ב עתה וזה שנטלו ממנו חייב אף על פי שהוא חילוף מתנותיהן הפטורים כמבואר בפ"ז ממעשר ה"י

⁶⁶ רמב"ם הלכות תרומות פרק ב הלכה יא

⁶⁷ ואפי' לא הפקיר ממש בפיו אלא שידוע שנתן לכל אדם ליטול ואין מקפיד וגם הפקר ב"ד פטור ממעשר. ואם הי' הפקר רגע א' משעת הבאת שלישי עד מירוח פטור מתרו"מ ואפי' התוספות שנוסף אחר שכבר זכה פטור אבל קודם הבאת שלישי לא מהני מה שהי' הפקר אם חזר וזכה בו לפני הבאת שלישי וכן אחר מירוח לא מהני מה שמפקיר ואף שעדיין לא ראה פני הבית. דרך אמונה שם צה

⁶⁸ ובכלל זה מעשר ראשון מעשר שני ומעשר עני.

⁶⁹ רדב"ז שם וכ"ה ברמב"ם פ"ג ממעשר ה"ב

⁷⁰ אולם אם עשה מהן גורן חייב במעשר מדרבנן מפני מראית העין דמאן דהוי סבור שגדל בשדהו וצריך ליתן התרו"מ לכהנים ולוים ואך אפשר דדוקא בהפקיר קמה אבל אם הפקיר שבליים מפרסמא מילתא טפי ולא גזרו בעשה גורן בעיר] ויש חולקין ובהזו"א פסק כדעה ראשונה מיהו המינים שמנה רבנו ברפי"ג ממעשר שחזקתן מן ההפקר אפי' עשה מהן גורן פטורין לפ"ד רבנו שהכל יודעים שהן הפקר וכן כל המינים שרובן מן ההפקר אפי' עשה מהן גורן פטורין. דרך אמונה שם פג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

ואם הוא בעצמו חזר וזכה בו⁷¹, אם זכה בו בתורת זוכה מן ההפקר ולא בתורת חזרה, פטור מתרומות ומעשרות כיון שהיה רגע אחד הפקר, בין שחזר⁷² וזכה גם בהקרקע ובין שזכה בהפירות לבד.

אבל אם רוצה לחזור בו מההפקר אם הוא תוך ג' ימים⁷³ משהפקיר חייב במעשר מדרבנן.

י"א⁷⁴ שדין זה דיכול לחזור תוך ג' ימים הוא דוקא בהפקר במחובר. וי"א⁷⁵ שאף בהפקר בתלוש כגון שהפקיר פירות תלושין, יכול לחזור בו תוך ג' ימים.

המפקיר את כרמו⁷⁶ או שדהו והשכים בבקר וזכה בו לעצמו בתור זוכה מן ההפקר, ובצרו או קצרו, חייב⁷⁷ בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה, שהרי שדך וכרמך אני קורא בו מפני שהיה שלו והרי הוא שלו, אבל אם זכה מן ההפקר בשדה של אחרים הרי זה פטור מן הכל, ובין כך ובין כך פטור מן תרומות והמעשרות⁷⁸.

ודוקא אם הפקיר גם הפירות, או אפי' הפירות לבד אבל אם הפקיר הקרקע ולא הפירות אין נחשב הפקר כלל לענין מתנות עניים⁷⁹.

אם חזר בו בתוך ג' ימים הרי חייב אף במעשרות⁸⁰, ואם זכה בסתמא י"א⁸¹ שהרי הוא כחוזר בו וי"א⁸² שהרי הוא כזוכה מן ההפקר.

⁷¹ לה"מ פ"ב מנדרים הי"ז

⁷² ע"י חזו"א שביעית סי' ב' סק"ד

⁷³ וצ"ע אם חשבי' ג' מעל"ע. דרך אמונה – ציון ההלכה שם ס"ק רסו

⁷⁴ הגהות חכמת שלמה חו"מ סי' רע"ג ס"ז ע"ש ול' רבנו והשו"ע המפקיר את שדהו משמע קצת דדוקא במחובר יש דין זה.

⁷⁵ בשטמ"ק ב"מ ל' ב' בשם הריטב"א ותוס' שנין מבואר בהדיא דגם במטלטלין יש דין זה וכן מבואר שם בתוס' רבנו פרץ, ועיין לעיל דף מג: מה' חו"י וקצוה"ח אי חזרת ג' ימים בהפקר היא דוקא בקרקע או אף במטלטלין.

⁷⁶ רמב"ם הלכות מתנות עניים פרק ה הלכה ב

⁷⁷ ודוקא שלא הי' הפקר בשעת הבאת שלישי דאל"כ פטור מכולן כנ"ל פ"ב סקכ"ד וגם דוקא בזוכה במחובר אבל אם זוכה רק בשעת תלישתו פטור מכולן ויש מי שאומר דדוקא בצר כל הכרם אבל אם זכה רק בקצת פטור מכולם. דרך אמונה שם קפו

⁷⁸ ודעת הרא"ש מ"ג ב' בחד פירוש והסכים לו כאן שחייב במעשר מדרבנן אך הרא"ם בשטמ"ק שם וכן הסמ"ע בחו"מ סי' רע"ג סק"ג העתיק פי' ראשון של הרא"ש שפטור.

⁷⁹ חזו"א שביעית סי' ב' סק"ג

⁸⁰ מדרבנן

⁸¹ הר"ן וכ"ד הרא"ם בשטמ"ק

⁸² הרשב"א ריטב"א והמאירי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

**י. נשברה כדו ברה"ר והוחלק אחד במים או שלקה בחרסית
... במתכוין חייב באינו מתכוין פטור**

היה מהלך⁸³ עם כדו ברה"ר ונתקל ונפל ונשבר הכד, והוזק אדם בחרסיו
לאחר נפילה, פטור, שמן הסתם אדם מפקיר חרסיו, וסתם נתקל לאו פושע
הוא⁸⁴, אא"כ נתכוין⁸⁵ לזכות בחרסיו היה לו פנאי לסלקן שאז חייב⁸⁶.

נפל מתוך פשיעה⁸⁷ חייב בין בנוקין שבשעת נפילה ובין שלאחר נפילה. אף
לאחר נפילה, ואף לאחר שהפקירן, שמפקיר נוקיו לאחר נפילת פשיעה
חייב.

ולהלן דף נו. יבואר בעזה"ת שכן הדין בנפלה בהמתו ברה"ר והוזק בה אחר⁸⁸.
ועוד יבואר שם המפקיר נוקיו⁸⁹ לאחר נפילת אונס, אף על פי שנתבאר שהוא פטור,
אם היה יכול לסלק הנזק ולא סילק חייב מדיני שמים⁹⁰.

דף כח:

⁸³ שו"ע ונו"כ תיב ד

⁸⁴ והו"ל כמפקיר נוקיו לאחר נפילת אונס.

⁸⁵ וכתב בערוה"ש דאין להקשות איך יזכה במחשבה בעלמא, דכיון שנתכוין לזכות בשברים מעולם לא יצאו
מרשותו, אבל אם מתחלה הפקירן ואח"כ נתכוין לזכות בהם אינו קונה בלי הגבהה, וצ"ע בלשון השו"ע שכתב
בנוקין שיוקו אח"כ, דמשמע שגם אח"כ זוכה בכונה בלבד, ואפשר שכונת השו"ע דאע"פ שכשנעשו הכלים
בור באונס נעשו, ואף אם יקנה אח"כ יהא פטור כיון שהוא לא עשה הבור, וגם בשעת עשיית הבור לא היה
שלו, קמ"ל שגם באופן זה חייב.

⁸⁶ דהו"ל בורו כל שלא סילקן,

⁸⁷ ובשו"ע לא ביאר מהי נפילת פשיעה, ונראה דהיינו כשהלך במקום מכשולים והיה לו להזהר ולא נזהר,
ונראה דעל נזקין שבשעת נפילה חייב כדן אדם המזיק, ולא מדין בור, שלא מצינו דין בור כשהולך ומזיק
אלא בכותל לאחר שהתרו בו, והרי הכא לא התרו בו, וצ"ע. פתחי חושן שם פרק ח הערה לא

⁸⁸ כמ"ש בגמרא שם נפלה גמלו ולא העמידה, והיינו שאם נפלה באונס פטור בין בשעת נפילה ובין לאחר
נפילה, אם הפקירה, ואם נפלה בפשיעה חייב, ובשו"ע לא הביין דין זה, וצ"ע. ובהגהות חשק שלמה ב"ק דף
לב הקשה אמאי לא נימא בזה איש בור ולא שור בור, דסו"ס בור זה נעשה ע"י בהמתו, וע"י ספר מאורי אש
פרק ג.

⁸⁹ שו"ע ונו"כ תיב ה

⁹⁰ מדין גרמא בנוקין שחייב מדיני שמים, כדמוכח שם, ומשמע שאפילו הפקירו מיד, כגון חרסים שמסתמא
מפקיר, וכ"ש כשנודע לו שחל עליו חיוב סילוק התקלה, ואח"כ הפקיר אף על פי שמועיל לפטרו מדיני אדם,
וכן משמע בבבא קמא הגר"א ובערוה"ש סימן תמו, חייב מדיני שמים.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

יא. אבנו וסכיננו ומשאו מבורו למדנו וכולן אני קורא בהן שור ולא אדם חמור ולא כלים והני מילי לענין קטלא אבל לענין נזקין אדם חייב וכלים פטורין

כבר התבאר לעיל דף ג: ודרף ו. שכל⁹¹ הדומה לאש שהוא ממונו, כגון אבנו סכיננו ומשאו⁹², או שאר תקלה שהניחם ברשותו או ברשות אחרת, ונפלו ברוח מצויה והזיקו בשעת נפילה או שהוא התחיל בנזק אף על פי שאינו ממונו ממש, והולך ע"י כח אחר למקום אחר ומוזיק, ה"ז מתולדות האש, ומשלם נזק שלם.

וכל תקלה⁹³ שהניח אדם ברה"ר⁹⁴, כגון אבן או כלים⁹⁵, בין שהפקירם ובין שלא הפקירם, והוזק בהם שור או אדם במקומם, ה"ז מתולדות הבור, וחייב נזק שלם, ופטור על מיתת אדם ועל הכלים, וכן השופך מים ברה"ר והוחלק בהם, או שנעשו רפש וטיט⁹⁶.

⁹¹ שו"ע ונו"כ תיח א

⁹² בדרף נו ע"א כתב הרא"ה דאבנו סכיננו ומשאו לא מיקרי חציו אלא כאש דממונו, ובש"מ בב"ק כתב בשם הרא"ה חידוש בעיקר דין אבנו סכיננו ומשאו, שאינו חייב מדין אש אלא כשאין הרוח גורם אלא נפילתו, ובה אמרינן שנפילה ע"י הרוח הוי כאילו נפלו מידו לדעתו, והיינו שאין הרוח גורם בחוץ המכה, אבל אם הרוח גרם שהאבן תזיק מחמת הרוח יותר ממה שהיו מוזיקין אילו נפלו מידו מדעתו, לא שמענו שיתחייב באותו מותר שבא מחמת דחיפת הרוח, שבה אמרינן כאילו הרוח בלבד עושה, ולא דמי לאש שכח אחר מעורב בהולכתו

ועי' יש"ש פ' הכונס סימן כד. ועי' תוס' סנהדרין (דרף עז ע"א ד"ה סוף) ובמהרש"ל ומהרש"א שם שלבאורה חלוקים בזה, ובחזו"א ב"ק סימן ב נראה שמחלק בין היתה כבר רוח מצויה בשעה שהניחם דמיקרי חציו, ואם אח"כ באה הרוח לא מיקרי חציו, ועי' בדבריו שם ד"ה תודה ור"י,

⁹³ שו"ע ונו"כ שם א

⁹⁴ וכבר התבאר שאין שיעור לגובה תקלה ואין החילוק אלא בבור.

⁹⁵ והרא"ש ריש ב"ק כתב בשם יש אומרים דכיון דאבנו סכיננו ומשאו ילפינן גם מאש, אינו חייב אלא במה שחייב בשניהם (גם בבור וגם באש), ולפי"ז פטור גם בטמון, אבל הרא"ש הכריע שכל דיניו כבור וחייב על הטמון.

⁹⁶ שו"ע ונו"כ תיב ה, וכתב הסמ"ע שם סק"ט דאיירי שהוחלק ונפל למקום שבו המים או הרפש וטיט, דאז הו"ל כקרקעית הבור וחייב אף בקרקע עולם, אבל הוחלק ונפל למהוץ למקום המים, ה"ז כנתקל בבור ונפל אחורי הבור, וכן משמע ביש"ש שכל שהוזק במקום שפיכת המים הו"ל כנתקל בבור וחייב. ובשו"ת דברי מלביאל ח"ג סי' קסו כתב בדעת רש"י שבכחו וניעו חייב אפי' נתקל בקרקע עולם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

ואפילו⁹⁷ לא הניח⁹⁸ התקלה במקום שהזיק, אלא שהניח ברשותו במקום⁹⁹ שיכול ליפול ברוח מצויה, ונפל והזיק לאחר שנה, חייב מדין בור, ואם נפל

⁹⁷ שו"ע ונו"כ שם תיא א

⁹⁸ (א) שו"ע סימן תי סעיף א, וכל תקלה שעשה והזיק אחר על ידו, הוא בכלל תולדות הבור, כמו שיתבאר בפרק הבא. ומה שאמרו בנמרא תחלת עשייתו לנזק, היינו שמתחלת עשייתו מוכן לנזק, אף על פי שאינו כונתו להזיק, והוסיף הערוה"ש שאפילו עשה הבור לצרכו, ומ"ש השו"ע ממונו, כבר כתבו התוס' דממונו לאו דוקא, ע"י ביאור הגר"א.

וע"י ברכת שמואל ב"ק סי' י שדן כשאנסוהו לחפור בור אם פטור (יש לעיין גם באש שעשה מתוך אונס, וע"י פרק ט הערה א), ולא דמי לנפלה כדו, דשאני התם שאין שם מעשה בור בידים.

ולהלן יתבאר שבין פותח ובין כורה, וכן בכל תקלה חייב משום בור, וכתב החו"א ב"ק סימן ב ס"ק יד שהמניח אבן ברה"ר והניח עליה כרים וכסתות, ובא אחר וסילקם, שהשני חייב משום כורה בור (ומסתפק שם לרב דאמר להבלו ולא לחבטו אם חייב בכה"ג), אלא שמסתפק בזרק גדי (דבכלי בלא"ה פטור כבור) מראש הגג והיו שם כרים, אם חייב המסלק משום בור, וכתב דקרקע עולם בלי מכשול אין לו דין בור, ואינו אלא כמסלק כרים שאינו אלא גרמא, כמו שנתבאר בפרק ג. עיין שם. וע"י קהלות יעקב ב"ק סימן ב, וע"י להלן הערה עה.

ולכאורה מסברא כל נזקי בור אינן אלא גרמא, אלא שהתורה חייבתו, ואין לנו אלא מה שאמרה תורה, והרמב"ן בדד"ג כתב למ"ד מפקיר נזקיו פטור, שאין לחייבו מדד"ג, שהרי לא גרם לו נזק אלא שמדעתו בא לכאן, ואילו לא חייבה תורה בור לא היינו מחייבין מדד"ג, ועוד שהתורה פטרה בור ברה"ר מגזיזה"כ, ובב"מ דף נו כתב הרמב"ן להוכיח דפשיעה לא הוי כמוזיק מדפטרה תורה פשיעה בבעלים ובעבדים (ע"י דיני פקדון פרק א), ואין לחייבו אף מדד"ג, ונראה שזה יותר נוטה לתירוצו השני שפטור בור ברה"ר הוא מגזיזה"כ, שהרי יתכן פשיעה במעשה, וגם לא שייך הסברא שזה בא לכאן, שהרי קיבל עליו שמירה, וצ"ע, וע"י ברכת שמואל ב"ק סימן יח וסימן כד. ולענ"ד נראה עוד דמ"ש הרמב"ן שמגזיזה"כ פטור גם מדד"ג, היינו לשיטתו דדד"ג דינא הוא מדאורייתא, כמ"ש בפרק ג הערה ג, אבל אם גרמי קנסא הוא, לא שייך לומר שיש גזיזה"כ לפוטרו.

בקצה"ח סי' שפו סק"י, וכן בסימן תי סק"א, משמע דבור הוי בכלל נזקי ממונו, ולדעת הפוסקים דגרמי של נזקי ממונו פטור (ע"י פרק ד סעיף לח), ה"נ בבור, וע"י טבעה"ח סי' שפו, ובערוה"ש סימן תי סעיף ח נראה דס"ל שגרמי בבור חייב, וצ"ע.

בתוס' ב"ק דף ד ע"ב משמע שבור הנעשה ע"י אדם בכח שני אינו אלא גרמא, וכתב החו"א ב"ק סימן א סק"ה דאע"ג דכל נזקי בור אינם מכח אדם, אלא ע"י שהניח המים ברה"ר ואח"כ הוזקו בהם, מ"מ בעשיית הבור בעינן כח אדם, ובדליל שנעשה בור ע"י התרנגול, היינו שהגביה את המזיק וקירבו להזיק (וכן באבסו"מ תחלת הנחתן בנגב בא מכח אדם, וכן כיוצא בזה), אבל כשנטל הברזא ולא נגע במים לא מיקרי כח אדם, וע"כ כתב שאם המים יצאו בכח ראשון ונעשו בור במקום רחוק חייב, דכח ראשון הוי כאילו הגביה המים, והמים היוצאים אח"כ הוי כח שני ופטור (ע"י פרק ג הערה א בהגדרת כח ראשון וכח שני), וכן בפתיחת בור, אף על פי שלא כרהו יש מעשה אדם, (ע"י דרכי דוד שהאריך בביאור דברי התוס'), ולכאורה צ"ע הרי גם בבור שנכרה מאליו חייב, וצריך לומר דכל שהוא ממונו ונודע לו והיה לו לסלקו, חייב בכל אופן, וצ"ע.

וכתב עוד החו"א עפ"י זה שהמוציא בהמת חבירו לאבדה ורבעה ונעשית בור, המוציא חייב בנזקין, אבל פרץ גדר בפניה ויצאה ורבעה, פטור הפורץ, מפני שהבור נעשה בכח שני, עיין שם.

⁹⁹ והוא מה שאמרו אבנו סכיננו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו, ובכמה מקומות מבואר דלאו דוקא רוח מצויה, אלא כל כח שעלול להוליך התקלה לרה"ר או למקום שזיק, כגון רגלי בהמה, וכן מצניע בכותל רעוע וכיוצא בזה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

ברוח שאינה מצויה ה"ז אונס ופטור¹⁰⁰, ואם נודע לו על התקלה והיה לו זמן לסלקה¹⁰¹ ולא סילקה חייב.

תקלה שלו שהונחה בדרך אונס במקום שמזיק, אף על פי שנודע לו, אם הפקירה פטור¹⁰², אבל אם הונחה שם בדרך פשיעה, אינו נפטר במה שיפקיר התקלה¹⁰³.

יב. נפל לתוכו שור ונליו ונשתברו חמור ונליו ונתקרעו חייב על הבהמה ופטור על הכלים

כבר התבאר לעיל דף ג. הבור הוא¹⁰⁴ אחד מאבות נזיקין, והוא כל דבר שמזיק למי שעובר עליו במקום שעשאו, והוא ממונו, או שהוא עשה הבור, וכל הדומה לו, משלם נזק שלם. אולם אינו חייב על מיתת אדם¹⁰⁵ או כל נזקי או שבירת כלים¹⁰⁶, אולם על נזקי אדם חייב¹⁰⁷.

בור שחייבה עליו תורה הוא בין בתפירה בעומק ובין תל בגובה, ואפילו שפך מים ברה"ר והוחלק בהם אחר חייב.

¹⁰⁰ שו"ע שם סעיף ב, וכתב הלח"מ דדוקא כשאינו יכול ליפול ברוח מצויה, אבל יכול ליפול הו"ל תחלתו בפשיעה וסופו באונס וחייב, ובהדושי צ"ע לב"ק העיר דהוי תחלתו בכעין גניבה וסופו באונס, ולהלן כתב טעם אחר דכיון דילפינן במה הצד מבור, כל שבא שלא ע"י פשיעה שוב אינו דומה לבור, ואפי' בתחלתו בפשיעה פטור, עיין שם.

¹⁰¹ שבור שלא פשע בו נותנים לו זמן לשכור פועלים ועוד קולות, וה"ה הכא דהוי נפילת אונס.

¹⁰² שו"ע סימן תיא סעיף ב, כגון שנפלו ברוח שאינה מצויה, וכן בכל נפילת אונס, כגון שנתקל, כמ"ש בסימן תיד סעיף ד, ומ"מ חייב מדיני שמים, כמ"ש בשו"ע שם, ולכאורה נראה דה"ה בכל בור באונס.

¹⁰³ שו"ע שם, וכתב החזו"א ב"ק סי' א סק"ד דה"ה באבסו"מ שהניחם במקום התורפה וקודם שנעשו בור הפקירם חייב, ולאחר נפילה דנקט לאו דוקא, עיין שם.

¹⁰⁴ שו"ע ונו"כ תי א

¹⁰⁵ שו"ע ונו"כ שם ב

¹⁰⁶ דדרשינן חמור ולא כלים, וכל שאינו בעל חי הוא בכלל כלים, וגם כשהזקן פטור, ששבירת כלים ה"ז כמיתתן (עי' קהלות יעקב ב"ק סימן ד), ונראה שגזירה"כ הוא, ובערוה"ש נתן קצת טעם לזה, ויש לעיין אם חייב מד"ש, ובהזו"א משמע שכל שפטרותו תורה פטור אף מד"ש.

¹⁰⁷ שו"ע ונו"כ שם ובסעיף כא, שלא נתמעט אדם אלא במיתה ולא מנזקין (ועי' קצה"ח שם לענין עבד או עבו"ם), ומ"מ פטור מד' דברים, וכן מדמי ולדות, שלא נאמרו אלא באדם המזיק.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

אין שיעור לאורך או רוחב הבור, ובכל צורה חייב¹⁰⁸, אבל לענין עומק או גובה יש חילוקים כדלהלן.

נפל לתוך הבור שור או שאר בעל חי ומת¹⁰⁹, אינו חייב אלא כשיש בעומקו עשרה טפחים, וכן אם עלה לתל ונפל ממנו ומת אינו חייב אלא כשיש בגובהו עשרה טפחים¹¹⁰, ובפחות מזה פטור¹¹¹.

ואם הוזק חייב אפילו בפחות מזה¹¹², וכן אם נתקל בתל חייב בכל שהו אפילו במיתה¹¹³.

יג. לא תימא בנתקל באבן ונשוף באבן הוא דמחייב אבל נתקל בקרקע ונשוף באבן פטור אלא אפילו נתקל בקרקע ונשוף באבן חייב

¹⁰⁸ שו"ע ונו"כ שם י, כגון בור שיח ומערה או הריצין ונעיצין, והיינו בין ארוך בין רחב ובין עגול או מרובע, בין מקורה ובין אינו מקורה.

¹⁰⁹ דילפינן מקרא דבור שסתם בור הוא עמוק עשרה. ובמנ"ח בקומץ המנחה מסתפק אם בעינין טפחים שוחקות או עצבות, ודן שם גם לענין חפר האחד ובא השני והשלימו, וכן בדין אפשר לצמצם.

¹¹⁰ שו"ע ונו"כ שם יח

¹¹¹ שאין המיתה מצויה בפחות מי', והרי הוא כמו אונס. וכתב הטור שאפילו נפלה הבהמה מתוך עמידה, שכשתצרך רגליה עם עומק הבור יש עומק עשרה פטור, והרמ"ה סובר שבאופן זה חייב, והכריע הטור כדעת הרא"ש ודלא כהרמ"ה, ובשו"ע לא הזכיר פלוגתא זו, ונראה שסתם ג"כ כדעת הרא"ש. ובש"מ כתב בשם הרי"ה הונתן דהא דפטור כשמת היינו מדמי כולו, אבל אם נשברה רגלו ומת ממנו משלם דמי רגלו, וכן אם היה מתנונן והולך, כיון שיש בו הבל לנזקין משלם דמי הנזקין אבל לא דמי כולו, והמאירי חולק וסובר דפטור מכלום. ובחזו"א ב"ק סי' ב ס"ק יד כתב שיש מקום לסברת הר"י ששבירת רגלו הוי נזק וחייב, ומה שמתה אינו מחמת הנזק, וע"ז פטור, ועוד כתב שאף לסברת הר"י בכור י' שנפל בו אדם ומת, פטור מכלום דגזיה"כ הוא, מיהו בכור ט' ושבר רגלו ומת אפשר שלסברת הר"י אין כאן גזיה"כ וחייב על נזקי האדם, אמנם לדעת המאירי גם בכזה"ג פטור, ועיי"ש מ"ש לסברת הר"י למה חייב על הנזקין ולא נימא מנא תבירא תבר. ועיי' דרכי דוד בדרף י ע"ב.

¹¹² שו"ע שם, שהנזק דבר מצוי וידוע, ודייק הש"ך סק"ב מלשון השו"ע שאפילו בפחות מג' טפחים חייב בנזק, ובשם היש"ש כתב שאינו חייב אלא בג' טפחים, דכל פחות מג' טפחים כארעא סמיכתא ופטור (עי' רמ"א סי' תיד סעיף ב), ונשאר בצ"ע לדינא. ולענין נראה שלא כתב היש"ש אלא בעומק, אבל בתל מודה דאפי' בפחות מג' חייב, שלא מצינו באסו"מ שצריך שיהא גובה ג'. פתחי חושן שם פרק ז הערה עא

¹¹³ סמ"ע שם סק"ל, וכמבואר בסימן תיא סעיף א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

עוד התבאר שם שכל תקלה¹¹⁴ שהניח אדם ברה"ר¹¹⁵, כגון אבן או כלים¹¹⁶, בין שהפקירם ובין שלא הפקירם, והזק בהם שור או אדם במקומם, ה"ז מתולדות הבור, וחייב נזק שלם, ופטור על מיתת אדם ועל הכלים, וכן השופך מים ברה"ר והוחלק בהם, או שנעשו רפש וטיט¹¹⁷.

אינו חייב בתקלה אלא כשהזק בתקלה עצמה, כגון שנתקל באבן והזק באבן, או אפילו נתקל בקרקע והזק באבן, אבל אם נתקל באבן והזק בקרקע עולם פטור¹¹⁸.

י. ואונס רחמנא פטריה דנתיב ולנערה לא תעשה דבר

אונס של כפיה פטור¹¹⁹ מכלום מן המלקות ומן הקרבן ואין צריך לומר מן המיתה שנאמר (דברים כב פסוק כו) וְלַנְעָרָה לֹא תַעֲשֶׂה דָבָר.

וכן אם אחרים כפוהו על ידי איום מיתה, מכל מקום הרי זה אונס¹²⁰. גם כפיה על ידי מכות ויסורים שאין הגוף יכול לסובלם הוא אונס¹²¹.

¹¹⁴ שו"ע ונו"כ שם א

¹¹⁵ וכבר התבאר שאין שיעור לגובה תקלה ואין החילוק אלא בבור.

¹¹⁶ והרא"ש ריש ב"ק כתב בשם יש אומרים דכיון דאבנו סכיננו ומשאו ילפינן גם מאש, אינו חייב אלא במה שהחייב בשניהם (גם בבור וגם באש), ולפי"ז פטור גם בטמון, אבל הרא"ש הכריע שכל דיניו כבור וחייב על הטמון.

¹¹⁷ שו"ע ונו"כ תיב ה, וכתב הסמ"ע שם סק"ט דאיירי שהוחלק ונפל למקום שבו המים או הרפש וטיט, דאז הו"ל כקרקעית הבור וחייב אף בקרקע עולם, אבל הוחלק ונפל למהוץ למקום המים, ה"ז כנתקל בבור ונפל אחורי הבור, וכן משמע ביש"ש שכל שהזק במקום שפיכת המים הו"ל כנתקל בבור וחייב. ובשו"ת דברי מלכיאל ח"ג סי' קסו כתב בדעת רש"י שבכיהו וניעו חייב אפי' נתקל בקרקע עולם.

¹¹⁸ שו"ע ונו"כ תיא א, שאינו אלא גרמא, והרמב"ן כתב בשם הירושלמי שגם בנתקל באבן ונשוף בקרקע חייב, וכתב החזו"א ב"ק סי' ב ס"ק יד שאם גם הקרקע הוא ממונו לא פטרינן ליה משום קרקע עולם, שהרי אפילו לרב שפוטור בחבט מודה בבור ברשותו. ומה שהחייב בנתקל בקרקע והזק באבן, כתבו הפוסקים דהיינו מדר"ג, דסו"ס בעל האבן עשה כל הנזק, ועי' יש"ש ב"ק פ"ג סימן י.

¹¹⁹ רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק א הלכה ט

¹²⁰ בריב"ש סי' ד וסי' יא. כתב שלא למדנו מנערה המאורסה שהאנוס פטור אלא אם האונס הוא בכפיה ביד חזקה שאי אפשר להנצל מן העבירה אפילו ימסור עצמו למיתה, אבל כשבידו להנצל מן העבירה על ידי שימסור עצמו למיתה אין זה אונס, אלא שנאמר בתורה: וחי בהם, לפיכך משום פקוח נפש מותר לעבור על איסורים

¹²¹ כמו שאמרו כתובות לג: אלמלי הלכו לחנניה מישאל ועזריה היו משתחווים לצלם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

וכל מי שעבר עבירה באונס¹²², אפילו היא מן העבירות שאמרו בהן יהרג ואל יעבור, שהן: עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים, אם עבר ולא מסר נפשו עליה, אף על פי שחילל את השם, אין בית דין ממיתין אותו, שאין מלקין ואין ממיתין אלא לעובר ברצונו¹²³.

¹²² רמב"ם יסודי התורה פ"ה ה"ד, רמב"ם סנהדרין פ"ב ה"ב.

¹²³ בכ"מ יסוה"ת שם בשם הרמ"ך, כתב שבעבירות שאמרו יהרג ואל יעבור, אם עבר מחמת אונס מיתה ולא נהרג, חייב מיתה וכי שדבריו תמוהים, ועיי"ש בלח"מ; הי' הר"ן סנהדרין סא ב בשם ה"ר דוד, ודחה; מאירי יבמות שם בשם יש חולקים, ודחה. ועיי' בבאור שיטה זו בארוכה בשו"ת חת"ס יו"ד סי' קלג ושו"ת אור גדול סי' א, ועיי"ש שבוזה נחלקו הר"י בתוס' ע"ז נד א ד"ה מתקיף והר"מ מקוצי בתוס' שם ד"ה הא. שבעבירות שאמרו יהרג ואל יעבור, אם עבר מחמת אונס מיתה ולא נהרג, חייב מיתה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

